

मालिका गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को निति तथा कार्यक्रम

सभामा पेश भएको मिति: २०७८।०३।१०

सभाबाट स्वीकृत मिति: २०७८।०३।१०

सभासदस्य ज्यूहरु।

मालिका गाउँपालिका, गुल्मीको नवौँ गाउँसभामा यहाँहरुलाई हार्दिक स्वागत गर्दै मालिका गाउँपालिकाको समृद्धि र विकासको लागि यहाँहरुको अर्थपूर्ण, सृजनशिल र सकारात्मक भूमिका रहनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दछु। चालु आर्थिक वर्षमा पनि गत आ.व. मा जस्तै दोस्रो चौमासिकको अन्त देखि विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को दोस्रो लहरको महामारीबाट यो गाउँपालिका समेत हालसम्म प्रभावित रहेको व्यहोरा विदितै छ। यस विषम परिस्थितिको सामना गर्न आदरणीय सभासदस्य ज्यूहरुले समुदायमा खेल्नुभएको भूमिकाको उच्च सम्मान गर्दै गाउँपालिकालाई कोभिडको प्रकोपबाट जोगाउन सहयोग गर्ने समस्त राजनितिकर्मी, समाजसेवी, बुद्धिजीवी, स्वास्थ्यकर्मी, शिक्षक तथा कर्मचारीहरु, सुरक्षाकर्मी, सञ्चारकर्मी लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। कोभिड-१९ संक्रमणबाट मृत्युवरण गर्नुहुने मालिकावासी प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। मृतकका परिवारजनमा समवेदना व्यक्त गर्दछु। संक्रमित बिरामीहरुको शिघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु। साथै महामारीको समयमा गाउँपालिका ले आह्वान गरे बमोजिम स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी सावधानी अपनाउँदै दैनिक जीवनयापन का क्रियाकलापहरु बाहेक भिडभाडजन्य कार्यक्रम नगरी महामारीको प्रकोपलाई थप बढ्न नदिन सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण गाउँपालिकावासीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

उपस्थित सम्पूर्ण सभा सदस्य ज्यूहरु,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नु पूर्व चालु आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को हाल सम्मको प्रगतिलाई संक्षिप्त रूपमा यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्दछु।

प्रतिकुल अवस्थाको वावजुद पनि चालू आ.व. को अन्त्य सम्म चालू तर्फ ९५ प्रतिशत, पूँजीगत तर्फ, ८३ प्रतिशत गरि कुल ८९ प्रतिशत प्रगति हासिल हुने अनुमान गरिएको छ। चालू आ.व. को लागि बजेट विनियोजन गर्दा करिब ३.५ करोड घाटा बजेट रहेको कुरा यहाँहरुलाई विदितै छ। एक तर्फ आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ मा कोभिड-१९ को कारण सम्पन्न हुन नसकेका योजनाहरु सम्पन्न गर्नु र अर्को तर्फ चालू आ.व. का लागि स्वीकृत योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याउनु गाउँपालिकाको लागि चुनौति थियो। यद्यपि सडक पूर्वाधार तर्फ गाउँपालिका रिङ्ग-रोडको कार्य सम्पन्न गरिएको छ। गाउँपालिका भित्र करिब २ कि.मि. सडक ग्राभेल गरिएको छ। १७ कि.मी. नयाँ सडक खोलिएको साथै ६४ कि.मी. सडकको स्तरोन्नति गरिएको छ। ५४७ घरधुरीमा स्वच्छ खानेपानीको पहुँच एक घर-एक धारा मार्फत पुर्याइएको छ। विभिन्न कार्यक्रम मार्फत् गाउँपालिका भित्रका करिब १५०० घर परिवारमा उन्नत जातका बाख्रा निःशुल्क वितरण गरिएको छ। व्यवसायिक ऋणको लागि बिना

ब्याजमा १० जना युवा उद्यमीलाई कर्जा उपलब्ध गराईएको छ। गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत् ८० जना लघु उद्यमी तयार गरिएको छ। प्यारागलाईडिङ्गको व्यवसायिक उडानको सुरुवात गरी यसलाई गाउँपालिकाको आर्थिक क्षेत्रसंग जोडिएको छ। रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत् ७४० जना विपन्न श्रमिकलाई रोजगारी प्रदान गरिएको छ। कोभिड अस्पतालको स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याईएको छ। १५-सैयाको अस्पताल र गाउँपालिका प्रशासकीय भवन निर्माणको कार्य अगाडि बढाईएको छ। मालिका पिस पार्क, गाउँपालिका पहुँच मार्ग जस्ता महत्वपूर्ण योजनाहरु सुरुवात गरिएको छ। शिक्षक दरवन्दी मिलानको काम सम्पन्न गरी विद्यालयमा आवश्यक शिक्षकको व्यवस्था गरिएको छ। सामुहिक खेती प्रणालीको रूपमा चकलाबन्दी कार्यक्रम सुरुवात गरिएको छ। सामुदायिक वनलाई आर्थिक आम्दानी संग जोड्ने गरी दाँते ओखर खेतीको सुरुवात गरिएको छ। यी कार्यलाई गाउँपालिकाको चालू आ.व. को महत्वपूर्ण उपलब्धिको रूपमा लिएको छु।

उपस्थित सभा सदस्य ज्यूहरु,

माथि उल्लेखित उपलब्धिहरुको साथ-साथमा गाउँपालिकाको लागि निम्न अवसरहरु सिर्जना भएका छन्:-

क० मालिका गाउँपालिकाको रिङ्ग रोड कार्य पूरा भएको छ। फलतः गाउँपालिकाको सबै स्थानका

नागरिकहरुको यातायातमा पहुँच पुगी आर्थिक गतिविधिहरु सबल हुने देखिन्छ।

ख० प्यारागलाईडिङ्गको व्यवसायिक उडानको सुरुवातले थप रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरेको छ। साथै

गाउँपालिका भन्दा बाहिरका निजी क्षेत्रहरु समेत लगानीको लागि ईच्छुक रहेको देखिन्छ।

ग० बाखा विकास साझेदारीको कार्यक्रम, उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम, आदिले गाउँपालिका मासुमा

आत्मनिर्भर भएको छ। फलतः मासुजन्य उत्पादनमा भएको बढोत्तरीले कृषकहरुमा थप उत्साह सिर्जना

गरेको देखिन्छ।

घ० बिना ब्याजमा व्यवसायिक ऋण प्रति आकर्षित भई ३०० भन्दा बढी युवा उद्यमीहरुले व्यवसायिक फर्म

दर्ता गरेका छन्। यस बाट गाउँपालिकामा कृषि, पशुपालन तथा साना उद्योगमा व्यवसायीकरणको सुरुवात

भई रोजगारी तथा स्वरोजगारिका सम्भावनाहरु बढेका छन्।

ङ० गाउँपालिका पहुँच मार्ग लगायत मुख्य सडकहरुको स्तरोन्नति भई ग्राभेल तथा कालोपत्रे हुने चरणमा छन्।

फलतः बाह्रै महिना गाउँपालिका सम्म यातायात पहुँच सम्भव देखिएको छ।

च० बैङ्किङ्ग प्रणाली मार्फत् गरिएको भुक्तानी प्रणालीले आर्थिक अनुशासन र सुशासनको प्रवर्द्धनमा टेवा पुर्याएको

छ।

छ० शाखागत तथा वडागत रूपमा व्यवस्थापन गरिएको सबै प्रकारको दक्ष जनशक्तिले कार्यसम्पादनलाई थप

व्यवस्थित, सहज, गुणस्तरीय र नागरिकमैत्री बनाएको छ।

ज० स्वास्थ्य संस्थाहरुमा गरिएको संस्थागत सुधार र जनशक्तिको पर्याप्तताले स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाको

प्रभावकारीता बढी नागरिकहरुको आधारभुत स्वास्थ्यमा सहज पहुँचको अवस्था सिर्जना भएको छ।

झ० कोभिड-१९ को कारणले सिकाईका वैकल्पिक माध्यमहरूको विकास भएसँगै विद्यार्थीहरूको सूचना प्रविधिमा पहुँच वृद्धि भई सिकाईको आधुनिक माध्यम सँग विद्यार्थीहरू जोडिएका छन्।

उपस्थित सभा सदस्य ज्यूहरू,

यद्यपि विद्यमान समयमा हाम्रो सामु देखा परेका चुनौतीहरूलाई समेत संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्दछु:-

क० विश्वव्यापी रूपमा महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को दोस्रो लहर र यसले पुर्याएको आर्थिक तथा मानवीय क्षति र समाजमा सिर्जना भएको भयावहको अवस्था सँग जुद्धै आर्थिक पुनर्उत्थान गर्नु, बिरामीहरूको उपचार गर्नु, समाजमा भयरहित वातावरणको सिर्जना गर्नु।

ख० गाउँपालिकाको न्यून आन्तरिक आय, संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट घट्टै गर्इरहेको राजस्व बाँडफाँड तथा समानीकरण अनुदान रकमको अवस्थामा नागरिकका स्थानीय सरकार प्रतिका महत्त्वकांक्षी आकांक्षा र तिनको संबोधन गर्नु।

ग० संघीय तथा प्रदेश सरकारको आवश्यकतामा आधारित भन्दा पनि Supply Based योजना तथा कार्यक्रम र तिनले सिर्जना गरेको स्थानीय सरकारको आर्थिक दायित्वको सवालमा त्यसको उचित संबोधन गर्नु।

घ० निर्माण व्यवसायीहरूलाई तोकिएको समय परिधिभित्र रही परिणाम, गुणस्तर, समय र लागतमा कार्यसम्पादन गराउन नसक्दा त्यसले नागरिकको माझमा सिर्जना गरेको स्थानीय सरकार प्रतिको दृष्टिकोणलाई क्रमशः सुधार गर्दै निर्माण व्यवसायीलाई जवाफदेही, जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाउनु।

ड० उपभोक्ता समितिलाई जवाफदेही र जिम्मेवार बनाउन नसक्दा, मनसुनजन्य विपद, कोभिड-१९, निर्माण सामग्रीको आपूर्तिमा देखिएको कठिनाई आदि कारणले आयोजनाहरू सम्पन्न हुन नसक्दा घटिरहेको पूँजीगत खर्चलाई बढाउँदै तिव्र पूर्वाधार विकास गर्नु तथा आर्थिक वृद्धिमा बढोत्तरी ल्याउनु।

उपस्थित सम्पूर्ण सभा सदस्य ज्यूहरू,

अब म आगामी आ.व. २०७८/७९ को बजेटका उद्देश्य प्रस्तुत गर्दछु। बजेटका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :-

क) कोभिड-१९ को महामारीबाट मालिका गाउँपालिकालाई सुरक्षित बनाई गाउँपालिका वासीको जीवनको रक्षा गर्ने।

ख) गाउँपालिकाको संवृद्धि र विकास सँग जोडिएका आर्थिक गतिविधि एवमं विकास निर्माणका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने।

ग) गाउँपालिका भित्रका विविध सम्भावनाहरूको पहिचान गरी त्यस्ता सम्भावनाहरूको समुचित विकास तथा उपयोग मार्फत् सामाजिक न्याय सहितको लोक कल्याणकारी समाजको निर्माण गर्ने।

यी व्यापक उद्देश्यको परिधीभिन्न रही यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/७९ का नीति तथा कार्यक्रम निम्नानुसार रहेका छन्:-

कोभिड-१९ व्यवस्थापन:

१. यस गाउँपालिकाको वडा नं ६ अर्जेमा रहेको कोभिड अस्पतालको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने गरी वेड संख्या १५ पुर्याईनेछ। अक्सिजन कन्सन्ट्रेटर मेशिन, अक्सिजन सिलिन्डर, एक्स-रे मेशिन लगाएतका आवश्यक औजार सामग्री तथा औषधी पर्याप्त बनाईने छ। मेडिकल अधिकृत सहित पर्याप्त दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ।
२. स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई दिईदै आईएको प्रोत्साहान भत्तालाई कोभिड प्रकोप सामान्य अवस्थामा नआउन्जेल सम्म निरन्तरता दिईनेछ। स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई समुदायमा समेत परिचालन गरी नागरिक समक्ष स्वास्थ्यकर्मीको पहुँचलाई सहज बनाई कोभिड व्यवस्थापन गरिनेछ।
३. कोभिड-१९ को कारण रोजगारी गुमाएका श्रमशिल युवाहरुलाई मागमा आधारित व्यवसायिक कर्जा उपलब्ध गराई स्वरोजगार मूलक बनाईनेछ। विपन्न घर परिवारलाई रोजगारमा आधारित राहत कार्यक्रम, विशुद्ध राहत लगाएतका कार्यक्रम ल्याईनेछ।
४. शिक्षक लगायत सबै नागरिकलाई संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र मालिका गाउँपालिकाको लागत सहभागीतामा कोभिड-१९ खोप लगाईनेछ।

आर्थिक विकास

५. बाखा विकास साझेदारी कार्यक्रमलाई यसको प्रभावकारीताको आधारमा आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा समेत लागत सहभागीतामा निरन्तरता दिईनेछ। साथै बाँकी रहेका वडाहरुमा समेत यसको सम्भाव्यता र लागत सहभागीताको आधारमा यस्तै प्रकृतिका कार्यक्रमहरु विस्तार गरिनेछ।
६. व्यवसायिक कृषकहरुलाई विगतमा प्रदान गरिदै आएको डाले घाँस तथा अन्य पोषणयुक्त घाँसका विरुवाहरुको वितरणलाई निरन्तरता दिदै यसको प्रभावकारिताको लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम (विरुवा लगाउने सम्बन्धी) सञ्चालन गरिनेछ।
७. वडा नं ३, हाड्दीमा सञ्चालित स्मार्ट कृषि भिलेज कार्यक्रम, वडा नं २ मा सञ्चालित बाखा श्रोत केन्द्र, वडा नं ४ मा सञ्चालित बाखा पकेट कार्यक्रमलाई थप प्रोत्साहन गरी गाउँपालिकाबाट बाखाको ब्याड र विउँको हब को रूपमा विकास गरिनेछ।
८. वडा नं ४, ६ र ८ मा सञ्चालित भैसी प्रवर्धन कार्यक्रमबाट भएको उत्पादनलाई व्यवसायिकता प्रदान गर्न दुग्ध उद्योग सञ्चालन गरिनेछ।

- ९। गाउँपालिकाका रैथाने बालीहरू (कोदो, भटमास, लोकल आलु, फापर आदि) हरूको संरक्षण गर्दै उत्पादनलाई आधुनिकीकरण र उत्पादित वस्तुको व्यवसायीकरण गरिनेछ।
- १०। माटो परिक्षण सिविर मार्फत् माटोको उचित उपचार गरी कृषकको उत्पादन बढाउने नीति लिईनेछ।
- ११। कृषिमा आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण गर्दै हाते ट्र्याक्टर, कन्सेलर, कोदो चुट्ने मेशिन लगायतका कृषि औजारहरू विशेष अनुदानमा वितरण गरिनेछ। साथै हाते ट्र्याक्टर नजाने भिरालो जग्गाहरूको उत्पादकत्व बढाउन गोरु संरक्षणको नीति लिईनेछ।
- १२। कृषकले उत्पादन गरेको वस्तुको बजारीकरणको ग्यारेण्टी गर्ने नीति लिई बजार सम्म पुर्याउँदा लाग्ने ढुवानी खर्चमा सहूलियत प्रदान गरिनेछ।
- १३। व्यवसायिक कृषकहरूको लागि बिना ब्याजमा ऋण उपलब्ध गराउनको साथै अनुदानको समेत व्यवस्था गरिनेछ।
- १४। वडा स्तरमा रहेका कृषि।पशु प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई कृषकको खेतबारी सम्म पुग्ने गरी परिचालन गरिनेछ।
- १५। गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा विस्तार भएका बाखा पालन कार्यक्रमहरूबाट मालिका गाउँपालिकाले बाखा निर्यात गर्नेछ। यसको लागि कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम नतिजामा आधारित भई सबै वडामा विस्तार गरिनेछ।
- १६। उत्पादनमा आधारित अनुदानले कृषकहरूमा ल्याएको उत्साहलाई मध्येनजर गरी यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै सबै वडाहरूमा सहकारी मार्फत् विस्तार गरिनेछ। यसको लागि बाखाको जन्मदर्ता लगाएतका कार्यक्रम मार्फत् थप व्यवस्थित बनाईनेछ।
- १७। गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको सम्भावनालाई हेरी विशेष प्रजाति (टर्की) को दाते ओखर लगाउने कृषकलाई साझेदारीको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- १८। कृषकहरूलाई थप व्यवसायिक तथा सुरक्षित बनाउनको लागि पशु विमा गराईनेछ।
- १९। उद्यमशिल युवाहरूको व्यवसायिक कृषि प्रतिको रुचीलाई प्रोत्साहित गर्न नतिजामा आधारित अनुदान, सुलभ व्यवसायिक लघु कर्जा, लागत साझेदारीमा कृषि औजार वितरण लगाएतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- २०। मासुमा दिईदै आएको उत्पादनमा आधारित अनुदानलाई कृषिजन्य उत्पादनमा समेत विस्तार गरिनेछ।
- २१। गाउँपालिका भित्र व्यवसायिक रूपमा १० भन्दा बढी गाई वा भैँसी, १०० भन्दा बढी बाखा, २० भन्दा बढी बंगुर, ५०० भन्दा बढी कुखुरा, कालिज पाल्ने कृषकहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।

- २२। आ.व. २०७७।०७८ मा सञ्चालन गरिएको नस्ल सुधार (कृतिम गर्भाधान समेत) लाई निरन्तरता दिदै थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ।
- २३। गाउँपालिका भित्र यस भन्दा अघि सञ्चालन भएका गरिबी निवारण कोष र एउटै वडामा रहेका समान उद्देश्य भएका सहकारीहरूलाई मर्ज गरी एक वडा-एक सहकारीको नीति लिईनेछ।
- २४। गाउँपालिका सहकारी संजाल गठन गरिनेछ। साथै सहकारीको संस्थागत विकास र व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धिको लागि सहकारी शिक्षा लगाएतका कार्य सञ्चालन गरिनेछ।
- २५। गाउँपालिकाबाट व्यवसायिक फर्मको प्रमाण-पत्र लिई पान नं. समेत लिएका तर बैङ्कबाट व्यवसायिक ऋणको लागि ब्याज अनुदान कार्यक्रमबाट ऋण नलिएका युवा उद्यमीहरूलाई सहकारी मार्फत् बिना ब्याजमा लघु कर्जा प्रदान गरिनेछ।
- २६। आ.व. २०७७।०७८ मा सञ्चालित लघु उद्यम विकास परियोजना मार्फत् बनेका ८० जना लघु उद्यमी लाई मागमा आधारित औजार तथा उपकरण प्रदान गर्नुको साथै बिना ब्याजको व्यवसायिक ऋण समेत प्रदान गरिनेछ।
- २७। लघु उद्यम विकास परियोजनाको निरन्तरताको लागि गाउँपालिकामा लघु उद्यम विकास बोर्ड गठन गरी नयाँ लघु उद्यमी समेत तयार गरिनेछ। साथै आ.व. २०७७।०७८ मा बनेका ८० जना लघु उद्यमी हरुको पुनर्ताजगी तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- २८। वडा नं ८ को किसानटारीमा सञ्चालन गरिएको चक्लाबन्दी कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गर्दै अन्य क्षेत्रमा समेत चक्लाबन्दीको विस्तार गरिनेछ।
- २९। गाउँपालिका भित्र सञ्चालन भएको धान खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रमको प्रभावकारीताको आधारमा कृषकलाई पुरस्कृत गर्नुका साथै उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- ३०। गाउँपालिका भित्र कफि खेतीको लागि सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गरि ८ वटा ब्लकमा २४ हजार बिरुवाहरू लगाईनेछ।
- ३१। गाउँपालिकाको वडा नं १, २, ३, ४ र ५ मा सञ्चालित आलु जोन कार्यक्रम अन्तर्गतका कृषकहरूलाई थप प्रोत्साहन गरी वडा नं. ३ र ४ मा रहेको आलु चिप्स उद्योगलाई निरन्तरता दिई थप व्यवस्थित बनाईनेछ।
- ३२। अर्गानिक खेती कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई कृषकहरूलाई प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गर्नुका साथै आवश्यक तालिम समेत प्रदान गरिनेछ।
- ३३। बादर, बैदेल लगाएत वन्यजन्तुहरूबाट कृषकहरूलाई पर्न गएको क्षतिको न्यूनिकरण गर्न बाली संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। व्यवसायिक कृषकहरूको लागी बाली विमा समेत गरिनेछ।

- ३४। नगदे बालीको रुपमा टिमुर खेती, अलैंची खेती, ओखर खेती, डौडे खैतीलाई विशेष कार्यक्रमको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- ३५। कृषकहरूलाई बिँउ बिजनमा सहज पहुँचको लागि सहकारीको मार्फत् रिभलिभिङ्ग फण्डको व्यवस्था गरिनेछ।
- ३६। गाउँपालिकाको पर्यटकीय क्षेत्रलाई प्रमुख आर्थिक विकासको क्षेत्रको रुपमा चालू आ.व. मा गरिएको प्यारागलाईडिङ्गको नमुना उडानलाई आ.व. २०७८/७९ मा व्यवसायिक उडानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। यसको लागि निजी क्षेत्र र नागरिकको समेत सहभागिता खोजिनेछ।
- ३७। गाउँपालिका भित्र र बाहिरका निजी क्षेत्र समेतको सहभागितामा प्यारागलाईडिङ्ग वर्ल्ड कम्पिटिशन गराईनेछ।
- ३८। प्यारागलाईडिङ्गको दिगो उडान र युवा रोजगारीको लागि ५ जना युवालाई लागत सहभागितामा पाइलट तालिम दिईनेछ।
- ३९। गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय सम्भावनाहरू; मालिका मन्दिर, तिखेचुली, चमेरे गुफा, ज्यामिरे गुफा, लेकपोखरा, भिल्लेमेला मन्दिर, देविस्थान मन्दिर, चौढुङ्गा, थानपति मन्दिर, योगीकुटि लगाएतका क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- ४०। गाउँपालिकाको वडा नं ५ सिद्धपाती देखि मालिका मन्दिर हुदै मदाने लेक सम्म जाने मालिका शिखर मार्गको सुरुवात गरिनेछ।
- ४१। मालिका पदमार्गको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई मालिका मन्दिर सम्म पुर्याईनेछ।
- ४२। गाउँपालिकाको नामकरणसँग जोडिएको मालिका मन्दिरलाई आस्थावान धर्मावलम्बीहरूको समेत सहभागितामा पुनः निर्माण गरिनेछ।
- ४३। वडा नं ८ मा रहेको योगीकुटि मन्दिरमा उद्यान निर्माण गरिनेछ।
- ४४। गाउँपालिका भित्र वडा नं. १, ४ र ५ मा रहेको अभ्रक, तामा, सिसा, फलाम जस्ता लगाएतका खानीहरूको उत्खननको लागि संघ तथा प्रदेश सरकार संग सहकार्य गरिनेछ।
- ४५। मालिका गाउँपालिका वडा नं. ५ ओखलेमा औद्योगिक ग्राम उद्योगको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
- ४६। गाउँपालिका भित्रका आलु चिप्स उद्योग, ढाका बुनाई उद्योग, होम स्टे जस्ता उद्योगलाई सहयोग र संरक्षण गरिनेछ। परम्परागत सीप र पेशा संग आबद्ध चोया चित्र, आरन सम्बन्धि सिकर्मी, डकर्मी जस्ता कार्यलाई व्यवसायिकता प्रदान गर्ने गरी विकास गरिनेछ।
- ४७। गाउँपालिकामा सञ्चालन हुन सक्ने साना तथा मझौला उद्योग (ग्रिल उद्योग, ग्यारेज, फर्निचर उद्योग, होजेरी उद्योग, ढाका बुनाई, औषधिजन्य जडिबुटी प्रशोधन, सिस्नोको धुलो बनाउने उद्योग, कृषिजन्य

उत्पादन जस्तै गुन्द्रुक, मुला, आलुको चाना, कोदोको पिठो लगायतका उत्पादनहरू प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग उद्योग) हरू लाई विशेष कर्जा उपलब्ध गराउनको साथै संरक्षणको नीति लिईनेछ।

४८। गाउँपालिका भित्र अवैद्य तथा असुरक्षित रूपमा उत्पादन गरिएको लोकल मदिरालाई नियमन गरिनेछ। व्यवसायिक रूपमा व्यवस्थित तरिकाले उत्पादन गर्ने उद्यमीलाई मालिका गाउँपालिकाको स्थानीय मदिरा (कोदो तथा खुर्पानीको रक्सी) उत्पादन, ब्रान्डिङ्ग तथा बिक्री वितरण व्यवस्थापन ऐन, २०७८ को परिधिभित्र रहने गरी प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ।

सामाजिक विकास

- ४९। गाउँपालिका भित्र सञ्चालित सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ। जस अन्तर्गत सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा अक्सिजन कन्सन्ट्रेटर मेशिन, अक्सिजन सिलिन्डर, इन्टरनेट जडान, फर्निचर व्यवस्थापन, वेड संख्याको विस्तार लगाएतका कार्य गरिनेछ।
- ५०। स्वास्थ्यकर्मीहरूले विद्यमान विपद अवस्थामा समेत सक्रियता पूर्वक प्रदान गरेको स्वास्थ्य सेवाको उच्च सम्मान गर्दै उच्च मनोबलका साथ सेवा प्रदान गर्न प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू ल्याईनेछ।
- ५१। स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको भूमिकाको उच्च मुल्याङ्कन गर्दै गाउँपालिकाबाट दिइएको यातायात खर्चमा शत प्रतिशत वृद्धि गरिनेछ।
- ५२। स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र दीर्घ रोगीको उपचारको लागि घर-घरमा खटाई नियमित स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था मिलाईनेछ।
- ५३। जिरो होम डेलिभरि को लागि सञ्चालन गरिएका सुत्केरी यातायात खर्च, निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा, उत्तर प्रसुति सेवा, अण्डा र झण्डा कार्यक्रम, सुनौलो हजार दिन पोषण लगाएतका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- ५४। दिर्घ रोग तथा जटिल प्रकृतिका रोगहरूको उपचारको लागि प्रदान गरिदै आएको आर्थिक सहायतालाई निरन्तरता दिदै सहज पहुँच कायम गरिनेछ।
- ५५। गाउँपालिका भित्र स्वास्थ्य विमा सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ५६। गाउँपालिकाका सामुदायिक स्वास्थ्य एकाई र हेल्थ हटको स्तर उन्नति गरिनेछ। सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईमा कार्यरत जनशक्तिको पारिश्रमिक वृद्धि गर्नुका साथै क्षमता विकास गरिनेछ।
- ५७। गाउँपालिकामा सञ्चालन हुँदै आएको आयुर्वेद गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ। अर्खावाङ्गमा सञ्चालित आरोग्य केन्द्र मार्फत् विद्यार्थी तथा जनसमुदायलाई जडिबुटी तथा आयुर्वेदिक औषधि सम्बन्धी ज्ञान दिईनेछ।

- ५८। गाउँपालिकाले चालू आ.व. मा शिक्षक दरबन्दी मिलान गरी सिर्जना गरेका अनुदान कोटालाई निरन्तरता दिएकोछ।
- ५९। गाउँपालिकाबाट नियुक्त भएका र संघीय सरकारका समेत बालविकास सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक समान हुनेगरि वृद्धि गरिनेछ। विद्यालय कर्मचारी (लेखापाल, विद्यालय सहयोगी) को समेत तलब वृद्धि गरिनेछ।
- ६०। शिक्षक क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु मागमा आधारित भई सञ्चालन गरिनेछ। लागत साझेदारीमा शिक्षक तथा प्रधानाध्यापक हरुलाई अवलोकन भ्रमणको लागि मिन पचास बाट कट्टी हुन गरी अवसर प्रदान गर्ने नीति लिईनेछ।
- ६१। गाउँपालिका भित्रका सबै विपन्न विद्यार्थीहरुको लागि शैक्षिक पहुँचको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ६२। शिक्षक अवकास प्रोत्साहन कार्यक्रम, क्याम्पस संगको साझेदारीमा शिक्षक अध्ययन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- ६३। विद्यालयहरुलाई प्रविधि मैत्री बनाउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ।
- ६४। गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरुको बाहिरी वातावरण सुधार गर्न आवश्यक पहल गर्दै विद्यालयको भवन, प्रयोगशाला, शौचालय, फर्निचर जस्ता पूर्वाधारमा लगानी बढाईनेछ।
- ६५। विपन्न विद्यार्थी लक्षित छात्रवृत्ति लगाएतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ६६। अङ्ग्रेजी माध्यमबाट सञ्चालन भएको देविस्थान माध्यमिक विद्यालय, हाङ्दीलाई प्रोत्साहन गर्दै अन्य विद्यालय हरुमा समेत क्रमशः अङ्ग्रेजी माध्यमको सिकाई सहजीकरण गर्ने नीति लिईनेछ।
- ६७। संस्कृत भाषालाई विश्वव्यापी रूपमा बेलायत, अमेरिका का विद्यालयमा समेत अध्यापन हुने गरेको संदर्भमा यस गाउँपालिका भित्र संस्कृत भाषा अध्यापन गर्ने विद्यालय, गुरुकुल, मठ, मन्दिर लाई प्रोत्साहन र संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ।
- ६८। हरेक माध्यमिक विद्यालयहरुमा विज्ञान प्रयोगशाला, कम्प्युटर ल्याब, ईन्टरनेट जडान, WASH सहितको शौचालय निर्माणका कार्यलाई क्रमशः पूरा गरिनेछ।
- ६९। शिक्षक तथा विद्यालयको सुपरीवेक्षणलाई थप प्रभावकारी बनाई शिक्षकको कार्यसम्पादनलाई पुरस्कार तथा दण्डमा आधारित बनाईनेछ।
- ७०। सर्वपक्षीय मूल्याङ्कनको आधारमा उत्कृष्ट शिक्षक, उत्कृष्ट विद्यालय छनौट गरी पुरस्कृत गरिनेछ।
- ७१। गाउँपालिकाको विशिष्टता संग जोडिएका विषयवस्तुहरु समावेश गरी स्थानीय पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक तयार गरी कार्यन्वयनमा ल्याईनेछ।
- ७२। मालिका गाउँपालिका स्काउट समितिको अगुवाईमा गाउँपालिका भित्र नेपाल स्काउटका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

- ७३। गाउँपालिका भित्र सबै नागरिकलाई पिउन योग्य स्वच्छ पानीमा पहुँच पुर्याउन संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिका समेतको सहभागीतामा निम्न आयोजनाहरु सञ्चालन गरी आ.व. २०७८/०७९ मा एक घर-एक धारा खापा क्रमशः घोषणा गर्दै लगिनेछ।
- क० दर्लिङ्ग एक घर-एक धारा खानेपानी आयोजना।
- ख० मालिका ८ एकिकृत खानेपानी आयोजना।
- ग० एकिकृत दघास एक घर-एक धारा खानेपानी आयोजना।
- घ० छापहिले खानेपानी आयोजना।
- ङ० घमिर अर्जे खानेपानी आयोजना।
- च० आडचौर छाप राजकागोठागना लिफ्टिङ्ग खानेपानी आयोजना।
- छ० निस्ति जुकेना महाभिर खानेपानी आयोजना।
- ज० चापरुख, ब्याडडुङ्गा, चौदुङ्गा श्रोत संरक्षण खानेपानी आयोजना।
- झ० दुधिले साराकटेरी खानेपानी आयोजना।
- ञ० खर्सुखर्क एक घर एक धारा खानेपानी आयोजना।
- ट० भुल्के नहली एक घर एक धारा खानेपानी आयोजना।
- ठ० सौराखर्क कुतलागाउँ खानेपानी आयोजना।
- ड० विचारे नेटा खानेपानी आयोजना।
- ढ० गराखोला लिफ्टिङ्ग खानेपानी आयोजना।
- ७४। खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७७ को आधारमा गाउँपालिका भित्र रहेका मुहानहरुको संरक्षण गरी दर्ता गरिनेछ। खानेपानी संस्थान मार्फत् खानेपानी मुहानको संरक्षण तथा आयोजना हरुको मर्मत सम्भार गरिनेछ।
- ७५। लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध अभियानको रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, साथै लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष स्थापना गरिनेछ। किशोरीहरुको लागि आत्मरक्षा तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- ७६। सुविधा बन्चित विपन्न महिलाहरु लक्षित सामाजिक सुरक्षा, सामाजिक सशक्तिकरण र सामाजिक न्यायका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
- ७७। सामाजिक विभेद न्यूनीकरणको नीति लिईनेछ। जसको लागि आवश्यक बजेट विनीयोजन गरी लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ७८। उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेलामा महिलाको सहभागिता वृद्धि गरिनेछ। उपभोक्ता समितिको कार्यसमितिमा महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

- ७९। विपन्न दलित लक्षित कार्यक्रमहरु (आरन सुधार, सिलाई पेशा संरक्षण, पन्चेबाजा संरक्षण, कटुवाल संरक्षण, जुता सिलाई) सञ्चालन गरिनेछ।
- ८०। जनजातिहरुको परम्परागत संस्कृति (मगर नाच, पोषाक, भेषभूषा), परम्परा र संपदाको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास गर्न मागमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ८१। आ.व. ०७६/७७ देखि सुरु गरिएको अपाङ्ग मैत्री संरचना निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ। अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण तथा नविकरणको कार्यलाई चौमासिक रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- ८२। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुले प्रयोग गर्ने अपाङ्ग मैत्री औजार तथा साधनको खरिद मूल्यमा २० प्रतिशत गाउँपालिकाले व्यहोर्नेछ।
- ८३। 'क' र 'ख' वर्गका अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुको लागि मैत्रीपूर्ण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ८४। आ.व. ०७६/७७ देखि सुरु गरिएको ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई सबै वडामा विस्तार गरिनेछ।
- ८५। ज्येष्ठ नागरिकमा रहेको अनुभव, ज्ञान र सीपलाई आगामी पुस्तामा हस्तान्तरणको लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईनेछ।
- ८६। समुदायमा आधारित संस्थाहरु (आमा समुह, युवा क्लव, बाल क्लव) लाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरी क्रियाशिल बनाईनेछ। साथै सामाजिक रूपान्तरणका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ।
- ८७। सीप मूलक तालिम केन्द्रको स्थापना गरी महिला, दलित, जनजाति तथा बेरोजगार युवाहरुलाई मागमा आधारित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
- ८८। सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक रूपले पछाडि परेको वर्ग, व्यक्ति वा समुदायको लागि सामाजिक न्यायमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरी लोककल्याणकारी समाज निर्माणको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ।
- ८९। वडा नं ७ को भानुपोखरामा साझेदारीमा आधारित होजेरी उद्योग सञ्चालन गरिनेछ।
- ९०। सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रक्रियामा आवश्यकता अनुसार प्रक्रियागत सरलीकरण गरी नागरिकको सहज पहुँच कायम गरिनेछ। साथै सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने योग्यता पुगेका तर प्रणालीमा छुट भएका लाभग्राहीहरुको नाम प्रविष्टि गरिनेछ।
- ९१। रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढीकरण गरी एक जना रोजगार सहायकको पदपुर्ति गरी कार्यसम्पदानलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ। कामका लागि पारिश्रमिक अनुदानका माध्यमबाट करिब ५०० जना विपन्न नागरिकलाई रोजगारी प्रदान गरिनेछ।
- ९२। रोजगार सेवा केन्द्रको माध्यमबाट विभिन्न सीप-मूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ।

- ९३। चालू आ.व. मा गठन गरिएको समाज कल्याण परिषद् र खानेपानी संस्थानलाई कार्य प्रभावकारिताको आधारमा थप जिम्मेवारी सहित क्रियाशिल बनाईनेछ।
- ९४। खरको छानामुनि रहेका करिब २०० घर परिवारको सुरक्षित आवास निर्माण गरिनेछ। आफ्नो घर आफै बनाउन नसक्ने १० जना विपन्न परिवारको घर निर्माण गरी गाउँपालिकालाई खरे घर मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ।
- ९५। गाउँपालिकाको वडा नं ७, सिलादीमा रहेका सुकुम्बासीहरूको उचित व्यवस्थापनको कार्य सम्पन्न गरिनेछ। भूमिहिन, सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोवास भएका नागरिकहरूको लगत संकलन गरी व्यवस्थित बसोवास बनाईनेछ।
- ९६। गाउँपालिकालाई चालू आ.व. मा सञ्चालन गरिएको पूर्ण सरसफाई क्रियाकलापहरूको निरन्तरता दिई आ.व. २०७८/०७९ मा पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ।
- ९७। गाउँपालिकामा न्यायिक इजलास कक्षको निर्माण गरी अधिकृत स्तरको कर्मचारी व्यवस्थापन गरी न्यायिक समितिलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ।
- ९८। गाउँपालिकाको वडा नं. ६ मा आवश्यकता अनुसार बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार निर्माण गरी बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ।
- ९९। ब्रिटिश वेलफेयर सँगको साझेदारीमा वडा नं. ७ घमिरमा खानेपानी तथा सरसफाईका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- १००। कुमालगाउँ मन्दिर, देविस्थान मन्दिर, उपल्लो दघास शिवालय मन्दिर, चौदुङ्गा मन्दिर, भिल्लेमेला मन्दिर, आकाशेदेवी मन्दिर, मालिका मा.वि. सरस्वती मन्दिरको संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ।

पूर्वाधार विकास

- १०१। सडक यातायात गुरुयोजना तयार गरी सडक पूर्वाधारलाई आवश्यकता, औचित्यता र सान्दर्भिकताको आधारमा व्यवस्थित गरी दिगोपना सुनिश्चित गर्ने नीति लिईनेछ।
- १०२। मालिका गाउँपालिका पहुँच मार्गको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको सहभागितामा सञ्चालित सिलादी घमिर अर्खावाङ्ग सडक, फूलबारी चोरकाटे अर्जे बोम नेटा सडक, सिमलटारी दघास अर्खावाङ्ग, नेटा दर्लिङ्ग गंगरे सडक, ईस्मा मैदान छाप सैरेपोखरा हिले रङ्ग सडक, अर्खावाङ्ग दर्लिङ्ग भिमिगेठे सडक, सिमलटारी नमता मैदान सडक, पुरिमपाटा भ्यागुतेखोला अर्खावाङ्ग मोवा, बोम काफलबोट घडेरी अर्खावाङ्ग सडक को स्तरोन्नति गरिनेछ।
- १०३। गाउँपालिका भित्र रहेका सबै सडकहरूको नियमित मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति गरिनेछ। यसरी स्तरोन्नती गर्दा नाली तथा संरचना निर्माण गरी सडकको दिगोपना कायम गरिनेछ।

- १०४। नेटा दर्लिङ्ग गंगरे, फुलवारी चोरकाटे अर्जे मो वा र मालिका पिस पार्क योजनालाई प्रदेश सरकार संगको साझेदारिमा समपूरक योजनाको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- १०५। गाउँपालिका भित्र निम्न सिचाई योजनाहरु संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकारको सहभागितामा सञ्चालन हुनेछन्।
- क० अलिछङ्ग तल्लो लम्दार सिचाई आयोजना।
 - ख० कब्रेखोलो कुलो सिचाई आयोजना।
 - ग० काडेकारुख मुसेटारी म्यादिखोला सिचाई आयोजना।
 - घ० एकीकृत घमिरफाट सिचाई आयोजना।
 - ङ० भैसेरुम्टा सिचाई आयोजना।
 - च० बासखोला कलेजी सिन्दुरे सिचाई आयोजना।
 - छ० डुकडुके काहाले सिचाई आयोजना।
 - ज० माझरुमटा सिदुरे फुलवारी सिचाई आयोजना।
 - झ० बैसवोट किसानटारी सिचाई आयोजना।
 - ञ० म्यादीखोला डिहि मजुवा सिचाई आयोजना।
- १०६। चालू आ.व. मा सुरुवात गरिएको गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन र १५ शैयाको अस्पतालको आ.व. ०७८/७९ मा ५० प्रतिशत काम सम्पन्न गरिनेछ।
- १०७। चालू आ.व. मा सुरुवात गरिएको ५ नं वडा कार्यालयको भवन सम्पन्न गरिनेछ। यस्तै वडा नं ३ को निर्माणाधीन वडा कार्यालय भवन संपन्न गरिनेछ।
- १०८। देविस्थान मा वि हाड्दीमा ४ कोठे विद्यालय भवन निर्माण गरिनेछ।
- १०९। निर्माणाधीन सैरेपोखरा खेलमैदानको बाँकी कार्य सम्पन्न गरिनेछ।
- ११०। निर्माणाधीन हेलिप्याड संपन्न गरी सञ्चालनमा ल्याईनेछ।
- १११। उज्यालो गाउँपालिका कार्यक्रम अन्तर्गत विपन्न र विद्युतीय पहुँचाट बन्चित घर परिवारको लागि सोलार बत्ति जडान गरिनेछ।

वन वातावरण तथा विपद व्यस्थापन

- ११२। वनलाई आर्थिक क्षेत्रसंग जोड्ने गरी वन उपभोक्ता समितिको सहभागितामा दाँते ओखर खेती, टिमुर खेती, अलैची खेती कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- ११३। डढेलो नियन्त्रण गरी वन संरक्षण गर्न आवश्यक कार्यक्रम ल्याईनेछ।
- ११४। वन फडानी, चोरी निकासी तथा अवैध सिकार रोक्न वल हेरालुको व्यवस्था गरिनेछ।

- ११५। वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि टोल विकास संस्था, गैसस तथा निजी क्षेत्र समेतलाई सहभागी तथा साझेदार बनाई त्यस्ता कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ। साथै वातावरण मैत्री पूर्वाधारको निर्माण गरी वातावरण मैत्री स्थानीय तह घोषणाको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ।
- ११६। पूर्ण सरसफाई उन्मुख गाउँपालिकाको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ।
- ११७। गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन केन्द्रको स्थापना गरी प्रत्येक वडामा १० जनाको एउटा टोली रहने गरी विपद व्यवस्थापन टोली गठन गरिनेछ। यस्तो टोलीको लागि उद्धार, राहत र पुनर्स्थापना सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ। विपद व्यवस्थापन केन्द्रमा आवश्यकता अनुसार विपद व्यवस्थापनका सामग्रीहरु पर्याप्त बनाईनेछ।
- ११८। विपदको समयमा पिडित पक्षको लागि गास, बास र कपासको व्यवस्था गाउँपालिकाले गर्नेछ।
- ११९। वडा नं ३ को ठूलाचौरमा मा पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- १२०। मनसुनजन्य विपदबाट जोखिममा रहेका नागरिकहरुको लागि उद्धार, राहत र पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ। विपन्न घरपरिवारलाई प्रदान गरिदै आएको विपन्न विपद आर्थिक सहायतालाई निरन्तरता दिदै सहज पहुँचको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ।
- १२१। आगलागीबाट क्षति भएका घर परिवारलाई आवश्यक आर्थिक सहयोग प्रदान गरिनेछ।
- १२२। विपद व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक रकम थप गरिनेछ।
- १२३। बाढी, पहिरो तथा भुक्षयबाट हुने जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न तटबन्ध तथा घेरावारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- १२४। आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा गाउँपालिकाका सबै वडामा क्रमिक रूपमा हेलिप्याड निर्माण गरी विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग ल्याईनेछ।
- १२५। गाउँपालिकाको वडा नं. १, ४ र ८ का उपयुक्त स्थानमा डम्पिङ्ग साइट निर्माण गरिनेछ।

सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा सुशासन

- १२६। आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको तर्जुमा गरी नियमित अनुगमन मार्फत् शासकीय प्रबन्धलाई सुदृढ बनाईनेछ।
- १२७। गाउँपालिकामा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकासको लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।

- १२८। गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापनको लागि आवधिक विकास योजनाको निर्माण, मध्यकालीन खर्च संरचना तयार, दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण गर्नुका साथै गैसस मार्फत् सञ्चालित योजनामा गैससको लागत साझेदारी बढाईनेछ।
- १२९। आन्तरिक आय वृद्धि गर्नको लागि गाउँपालिका भित्र सञ्चालित सबै व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याईनेछ, प्यारागलाईडिङ्ग मार्फत् पर्यटन व्यवसायलाई सुदृढ गरिनेछ, प्राकृतिक स्रोतको चोरी निकासीलाई नियन्त्रण गरी करको दायरामा ल्याईनेछ। साथै कृषिलाई व्यवसायमुखी बनाई आय वृद्धि गरिनेछ।
- १३०। प्रभावकारी वित्तीय एवमं आर्थिक व्यवस्थापनको लागि वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने, वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समिक्षा निर्धारित समयमै गर्ने, पूँजीगत खर्च प्रतिशतमा वृद्धि गर्ने लगायतका कार्य गरिनेछ।
- १३१। गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि गाउँपालिका तथा वडाले प्रदान गर्ने सेवामा प्रक्रियागत सरलीकरण गर्ने, सेवा प्रवाहमा प्रविधिको प्रयोग गर्ने, सेवा प्रवाहको मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, घटना दर्ता समय भित्र गर्ने, कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रको सशक्तिकरण गर्ने नीति लिईनेछ।
- १३२। न्यायिक कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि न्यायिक ईजलासको स्थापना गर्ने, वडा तहमा गठन भएका मेलमिलाप केन्द्रको संस्थागत क्षमता विकास र मेलमिलापकर्ताहरूको पुनर्ताजगी तालिम सञ्चालन गर्ने, न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकासको लागि जिल्ला अदालत सँगको समन्वयमा आवश्यक कार्य गर्ने नीति लिईनेछ।
- १३३। संघ, प्रदेश तथा गाउँपालिका सरकारको सहकार्य र समन्वयमा विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहका कार्य सञ्चालन गरिनेछ। संघ तथा प्रदेश सँग साझा राजस्वका शिर्षकमा राजस्व बाँडफाँडको रकम संघ तथा प्रदेशलाई नियमित उपलब्ध गराईनेछ। संघिय तथा प्रादेशिक योजना कार्यान्वयनमा सहकार्य तथा समन्वय गरिनेछ।
- १३४। गाउँपालिकाका आठ वटै वडाका कम्तिमा ८० ठाउँमा निःशुल्क ईन्टरनेट जडान गरी सर्वसाधारणको ईन्टरनेटमा पहुँच कायम गरिनेछ, जसबाट विद्युतिय सेवा प्रवाहको गाउँपालिकाको अभियानमा टेवा पुग्नेछ।
- १३५। कर्मचारीहरूको मनोबललाई उच्च बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा जवाफदेही र उत्तरदायी बनाउन संघीय सरकारले लिएको एकमुष्ट तलब वृद्धि रु. दुई हजार लाई स्थानीय सरकारले समेत (स्थायी, अस्थायी, करार, नगर प्रहरी) सोही रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिएको छ। साथै १० दिने पर्यटन भ्रमण काज लाई समेत कार्यान्वयन गरिनेछ।

- १३६। गाउँपालिका भित्र हुन सक्ने कालोबजारी, गैरकानूनी व्यापार, चोरी निकासी जस्ता विकृतिलाई निरुत्साहित गर्दै सुशासन प्रवर्द्धनको लागि नेपाल प्रहरी तथा नगर प्रहरी समेतको सहयोगमा अनुगमन तथा गस्तीका गतिविधिहरू बढाईने छ।
- १३७। मालिका गाउँपालिकाको स्थायी वासिन्दा भई पत्रकारीता क्षेत्रमा क्रियाशिल पत्रकारहरूको सेवा सुरक्षाको लागि गम्भिर प्रकृतिका दीर्घ रोगहरूको लागि उपचार खर्चमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ।
- १३८। गाउँपालिका भित्र क्रियाशिल पत्रकारहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि मागमा आधारित तालिम तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- १३९। सार्वजनिक सुशासन कायम गर्नको लागि जिल्ला पत्रकार महासंघ सँगको साझेदारीमा आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- १४०। कलमजिवी पत्रकारहरूको पत्रकारिता पेशा प्रति सम्मान गर्दै सिर्जनशील, रचनात्मक र असल पत्रकारीता मार्फत् गाउँपालिकाको संवृद्धि र विकासमा टेवा पुर्याउने पत्रकारहरूलाई सम्मान तथा पुरस्कारका कार्यक्रम मार्फत् उत्प्रेरणा जगाईनेछ।
- १४१। चालू आ.व. मा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको मापदण्डको आधारमा गरिएको गाउँपालिकाको स्वमूल्याङ्कनबाट प्राप्त सिकाई तथा उपलब्धिलाई संस्थागत गर्दै आ.व. २०७८/०७९ मा थप उपलब्धी हासिल गरिनेछ।
- १४२। कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनलाई नतिजा मूलक बनाउँदै नतिजा तथा कार्यमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- १४३। विद्यमान विपदको अवस्थामा सेवा प्रवाह गर्ने सबै कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै कोभिड जोखिम रहदा सम्म कार्यविधीमा आधारित रही प्रोत्साहन कार्यक्रम ल्याईनेछ।
- १४४। सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो सुनुवाई जस्ता कार्य मार्फत गाउँपालिकाका क्रियाकलापहरूलाई थप सुशासनयुक्त, पारदर्शी र जवाफदेही बनाईनेछ।
- १४५। सेवा प्रवाहलाई नागरिकको घर दैलो सम्म पुर्याउन घुम्ति सेवा, सिविर लगाएतका कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- १४६। गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने सुक्ष्म योजनालाई कार्यविधी मार्फत् थप व्यवस्थित बनाईनेछ।